

Мацко Н.Г.аспірантка кафедри економіки підприємства
Одеського національного політехнічного університету**Matsko Nataliia**

Odessa National Polytechnic University

ІННОВАЦІЙНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ЯК ПІДСИСТЕМА ПОТЕНЦІАЛУ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ

INNOVATION POTENTIAL AS A SUBSYSTEM OF POTENTIAL FOR INNOVATIVE DEVELOPMENT

У роботі розглянуто поняття та підходи до визначення інноваційного потенціалу підприємства. Визначено місце та розкрито сутність інноваційного потенціалу як підсистеми потенціалу інноваційного розвитку. Підкреслено важливість компетентного управління інноваційним потенціалом та потенціалом інноваційного розвитку. Розглянуто чинники впливу зовнішнього та внутрішнього середовищ функціонування підприємства на рівень інноваційного потенціалу. Деталізовано фактори зовнішнього середовища та представлено їх як інноваційний клімат підприємства. Також визначено структуру інноваційного потенціалу, показники оцінки його елементів та інтегральний показник, що відображає загальний рівень потенціалу. Водночас розглянуто поняття потенціалу інноваційного розвитку. Наведено складники та умови формування визначеного поняття. Виділено етапи управління формуванням потенціалу інноваційного розвитку.

Ключові слова: інноваційний потенціал, потенціал інноваційного розвитку, формування потенціалу розвитку, управління потенціалом.

В работе рассмотрены понятия и подходы к определению инновационного потенциала предприятия. Определено место и раскрыта сущность инновационного потенциала как подсистемы потенциала инновационного развития. Подчеркнута важность компетентного управления инновационным потенциалом и потенциалом инновационного развития. Рассмотрены факторы влияния внешней и внутренней среды функционирования предприятия на уровень инновационного потенциала. Детализированы факторы внешней среды и представлены как инновационный климат предприятия. Также определена структура инновационного потенциала, показатели оценки его элементов и интегральный показатель, отражающий общий уровень потенциала. Рассмотрено понятие потенциала инновационного развития. Представлены составляющие и условия формирования определенного понятия. Выделены этапы управления формированием потенциала инновационного развития.

Ключевые слова: инновационный потенциал, потенциал инновационного развития, формирование потенциала развития, управление потенциалом.

In almost all modern economic theories, innovation is a recognized source of growth. A special source of growth that allows both the individual economic entity and the whole system to develop is its innovative potential. This category in the economic system is considered, basically, as a separate element that is used in solving the tasks of economic entities. The concept of innovation potential is used to summarize the resources that an economic entity can attract in the course of an innovation activity. Innovation potential is at the heart of the development of innovative development potential, as it contains potential development opportunities on an innovative basis. The article considered the concept and approaches to determining the innovation potential of the enterprise. Innovative potential is considered from the following positions: from the resource position, from the possibility of using resources and from the point of view of the goals of the innovation project and/or strategy of the enterprise. The place and the essence of innovation potential have been identified as a subsystem of innovation development potential. There is emphasized the importance of competent management of innovative potential and potential of innovative development. There are considered the factors of influence of external and internal environments of functioning of the enterprise on the level of innovative potential. All influencing factors should be seen as areas for increasing the level of innovation potential. Environmental factors are detailed and presented as an innovative climate of the enterprise. There are considered the

structure of the innovation potential is also defined, the indicators of evaluation of its elements and the integral indicator that reflects the overall level of potential. Also, there is considered the concept of innovative development potential. There are presented the components of a certain concept, such as market, production and innovation. At the same time, innovation potential is considered as a subsystem of innovation development potential. The stages of managing the development of innovative development potential are also highlighted.

Key words: innovative potential, innovative development potential, the formation of development potential, management of potential.

Постановка проблеми. Визнанням фактором зростання як окремого підприємства, так і країни загалом є інновації, що за класичним визначенням Й. Шумпетера є комерціалізованою новою комбінацією науки та виробництва. Інноваційна основа економічного розвитку сприяє підвищенню наукомісткості виробництва підприємств та промисловості загалом, що стимулює структурну перебудову економіки. Інновації є результатом інноваційної діяльності, спроможність до якої визначається рівнем інноваційного потенціалу підприємства. Перед підприємствами постає необхідність у перманентній підтримці та нарощуванні інноваційного потенціалу для забезпечення стабільності інноваційної діяльності, що забезпечить конкурентоспроможність підприємства, його гнучкість та стійкість до змін середовища функціонування. У зв'язку з цим визначення сутності, дослідження особливостей управління та оцінки інноваційного потенціалу набувають актуальності в сучасних економічних умовах.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питаннями розвитку інноваційної діяльності, визначенням сутності інноваційного потенціалу, факторів впливу та особливостям його управління присвятили свою увагу багато вітчизняних та зарубіжних учених-економістів: А. Глущенко, М. Джаман, В. Захарченко, О. Маслак, М. Пашкевич, І. Ясенкова та ін. Незважаючи на велику кількість наукових праць, питання визначення сутності інноваційного потенціалу в контексті потенціалу інноваційного розвитку потребують досліджень та уточнень.

Мета статті. Метою статті є дослідження сутності інноваційного потенціалу в контексті потенціалу інноваційного розвитку.

Виклад основного матеріалу дослідження. Інноваційний потенціал є частиною потенціалу підприємства та одночасно входить до кожного із складників потенціалу: виробничого, науково-технічного, кадрового, інфраструктурного. Аналіз наукових джерел показав, що поняття інноваційного потенціалу формується залежно від аспектів дослідження науковців, а єдиного визначення цієї категорії немає. Так, інноваційний потенціал розглядається з ресурс-

ної позиції, з позиції можливості використання ресурсів та з позиції реалізації цілей інноваційного проекту та/або стратегії підприємства. Щодо ресурсного підходу відмічаємо, що інноваційний потенціал не визначається лише наявними ресурсами, оскільки ресурси існують незалежно від економічних суб'єктів господарювання, а існування потенціалу неможливе без існування господарюючого суб'єкта. Можливість використання ресурсів та реалізація поставлених цілей також не повною мірою відображають сутність та потребують уточнень категорії. Сучасні науковці формують синтетичне (інтегральне) визначення інноваційного потенціалу, засноване на класичних підходах до його визначення, що враховують одночасно ресурси, необхідні для ведення інноваційної діяльності, можливість або здатність до використання ресурсів та здатність досягати поставлених цілей інноваційної діяльності.

У роботі [1] інноваційний потенціал визначають як наявність ресурсів у поєднанні з умовами, які забезпечують сукупну можливість підприємства генерувати нові знання та впроваджувати інновації [1]. Науковці [2] дотримуються схожої думки та визначають інноваційний потенціал як сукупність ресурсів та їхню комбінацію, які безпосередньо беруть участь в інноваційному процесі, перебувають у взаємозв'язку, і факторів, що створюють необхідні умови для ефективного використання цих ресурсів з метою досягнення відповідних орієнтирів інноваційної діяльності і підвищення конкурентоспроможності підприємства загалом [2, с. 147].

Автор [3] переконаний, що інноваційний потенціал здатний навіть змінювати, покращувати прогрес самого розвитку дифузії інновацій, та розуміє це поняття як сукупність наявних у країні інтелектуальних, технологічних, науково-виробничих ресурсів з відповідним їх інфраструктурним забезпеченням, які здатні створювати нові знання, та ефективний механізм їх комерційного застосування [3, с. 28]. У роботі [4] визначають інноваційний потенціал підприємства як стратегічну здатність підприємства до реалізації невикористаних можливостей інноваційних ресурсів [4, с. 195].

Науковці [5] виділяють чотири категорії інноваційного потенціалу:

– базовий потенціал – забезпечує можливість реалізації інноваційної діяльності, досягнення цілей, створення економічних цінностей та одержання прибутків від діяльності. Базовий потенціал пов'язаний із конкурентними перевагами підприємства.

– прихований потенціал – активи, що не мають конкретної переваги на сучасному етапі, але можуть набути ознак базових;

– збитковий потенціал – виявляється у споживанні ресурсів без прибутку від діяльності;

– пересічний потенціал – активи, що забезпечують використання інших складників потенціалу (ефективна система збуту, система управління фінансами).

Посилення темпу науково-технологічного прогресу зумовлює вирішення питань компетентного управління наявним рівнем потенціалу з метою ефективного використання ресурсів та управління розробленням і впровадженням заходів щодо нарощення потенціалу. У роботі [6] рівень загальної фактичної ефективності управління зазначеними процесами (E) можна виразити відношенням використаного потенціалу підприємства ($ВП$) до нарощеного ($НП$) (формула 1):

$$E = \frac{ВП}{НП} . \quad (1)$$

Якщо показник ефективності управління потенціалом підприємства згідно із формулою 1 менше одиниці, то це свідчить про наявність невикористаного потенціалу та про необхідність розроблення додаткових управлінських заходів. Якщо значення цього показника близьке до одиниці, то управління потенціалом на підприємстві ефективне [6].

Для забезпечення ефективності управління інноваційним потенціалом необхідно застосовувати комплексний підхід, що враховує формування та оптимальне використання складників потенціалу. Науковці не дійшли єдиної думки щодо структури інноваційного потенціалу. Автор [3] відмічає єдність трьох складників інноваційного потенціалу, що зумовлюють один одного:

– ресурсний: природні, матеріально-технічні, людські, інформаційні, фінансові ресурси;

– внутрішній складник: система організації та управління (виробництвом нових видів продукції, впровадженням нових удосконалених технологій, дослідницькою та раціоналізаторською діяльністю), система комерціалізації (зв'язок з ринком інновацій);

– результативний складник: система маркетингу (дослідження і аналіз попиту), система пропозицій (науково-технічних робіт, ліцензій, раціоналізаторських пропозицій, патентів).

Науковці [5] виділяють ринкову, інтелектуальну, кадрову, техніко-технологічну, інформаційну, фінансову, мотиваційну, комунікаційну та науково-дослідницьку складові частини.

У роботі [7] виділяють такі складові частини інноваційного потенціалу: матеріально-технічні ресурси, кадрову, інтелектуальну, інформаційну та ринкову складові частини. Визначення складників потенціалу дає можливість його оцінки для встановлення відповідності його рівня необхідним завданням (таблиця 1).

Оцінку інноваційного потенціалу підприємства доцільно здійснювати в такій послідовності: аналіз структури інноваційного потенціалу; виявлення ступеня використання внутрішніх інноваційних можливостей підприємства; оцінка рівня інноваційної активності підприємства [4, с. 195].

Для визначення показника інноваційного потенціалу підприємства можна застосовувати інтегральний індикатор, що, на думку

Таблиця 1

Показники оцінки складників інноваційного потенціалу

Складники	Показники оцінки
Матеріально-технічний	техніко-економічні показники використання матеріально-технічної бази
Кадровий	– загальна чисельність працівників, зайнятих у НДДКР; – структурний розподіл чисельності персоналу за видами діяльності, – за кваліфікаційними групами
Інтелектуальний	– плінність працівників високої кваліфікації; – питома вага інженерно-технічного персоналу і науковців; – показник винахідницької (раціоналізаторської) активності; – показник освітнього рівня
Інформаційна	– повнота інформації; – точність інформації; – суперечливість інформації
Ринкова	SWOT-аналіз

Джерело: складено на основі [7]

автора, найбільш точно і достовірно відображає рівень потенціалу, який розраховується за формулою 2 [8]:

$$I = \sqrt[n]{I_1 * I_2 * I_3 * \dots * I_n}, \quad (2)$$

де n – кількість показників у групі розрахунку;

I_n – значення показників групи.

Сукупний інтегральний індикатор визначається як середнє арифметичне сукупних індикаторів складників інноваційного потенціалу [8, с. 415].

Автор [9] визначив етапи управління формуванням потенціалу інноваційного розвитку та розуміє цей процес як процес перетворення (нарощування) наявного потенціалу так, щоб властивості кожного з його окремих елементів забезпечували максимальне використання усіх інших елементів, а їхня сукупність надавала нової властивості підприємству як цілісному об'єкту в умовах обмежень зовнішнього середовища [9, с. 69]:

- визначення цілей і завдання формування потенціалу розвитку;
- збір та упорядкування інформації щодо стану інноваційного потенціалу;
- оцінка стану потенціалу;
- генерування альтернативних варіантів бажаного (проектного) потенціалу;
- вибір одного або комбінація варіантів потенціалу інноваційного розвитку;
- розроблення заходів щодо втілення вибраних варіантів;
- реалізація вибраних варіантів бажаного (проектного) рівня потенціалу інноваційного розвитку.

Автори [10] пропонують комплекс динамічно взаємоузгоджених процесів щодо управління інноваційним розвитком, що дає змогу гармонізувати цілі та можливості організації та формує на їхній основі ключові фактори успіху [10]: розроблення стратегічних цілей та визначення ресурсних потреб за участю підрозділів; тактичне планування діяльності підприємства на конкретний період; удосконалення господарсько-технологічного процесу; організація участі підрозділів у вдосконаленні системи управління; організація участі у вдосконаленні комунікацій між підрозділами; організація участі підрозділів у вдосконаленні: управління транспортними операціями, системи навчання персоналу, системи мотивування, системи якості, маркетингової політики, системи розподілу прибутків, фінансової та інформаційної політики.

Наскільки ефективно буде реалізовуватися інноваційний потенціал, залежить не тільки від організації управління, але й від чинників

впливу внутрішнього та зовнішнього середовищ функціонування.

Науковці [11] поділяють фактори, що визначають рівень інноваційного потенціалу, на такі групи:

1) фактори інноваційного процесу як безпосередньо самостійного об'єкта управління: стан системи управління; рівень розвитку виробництва; тип і орієнтація організаційної структури; тенденції економічної та інноваційної політики підприємства; розуміння потреб у змінах і готовність до них персоналу компанії;

2) фактори зовнішнього середовища: система регулювання й координації на рівні держави, галузі та регіону; стан економіки країни; законодавчо-нормативна база; науково-технологічний прогрес; політичні демографічні, природні, культурні та інші фактори;

3) фактори внутрішнього середовища: фактори, що впливають на потенційну можливість виробничого підприємства встановлювати й підтримувати успішне співробітництво з цільовими клієнтами, кооперацію та співпрацю тощо [11].

Насамперед автори [12] розглядають сукупність факторів зовнішнього середовища як інноваційний клімат, вплив якого визначається такими факторами, як:

- фактори ділового середовища: споживачі, партнери, державні регулятори, конкуренти;
- фактори загального середовища: культура, економіка, соціум, законодавча база;
- фактори глобального середовища: технологічне середовище, міжнародне середовище.

Фактори впливу на інноваційний потенціал можуть як позитивно впливати на нього, створюючи можливості до розвитку, так і негативно, що необхідно розглядати як імовірні ризики та розробляти відповідні заходи щодо їх нівелювання та перетворення на можливості. Складність середовища функціонування визначається різноманітністю факторів впливу на інноваційний потенціал. Організація управління повинна забезпечити гнучкість та адаптивність інноваційного потенціалу з метою досягнення максимальних фінансових результатів та стратегічних цілей у наявному середовищі функціонування.

Від ефективності управління формуванням, використанням та розвитком інноваційного потенціалу з належною оцінкою та врахуванням чинників впливу залежить потенціал інноваційного розвитку.

Так, інноваційний потенціал органічно пов'язує в собі основні потенційні можливості підприємства щодо здійснення інноваційного розвитку. З метою досягнення високого рівня інноваційного розвитку підприємству необ-

Рис. 1. Складові та умови формування потенціалу інноваційного розвитку

Джерело: складено автором

хідно мати не лише сукупність усіх матеріальних і нематеріальних активів, а і необхідні ефективні рішення, вміння, навички та інтуїція [13, с. 52]. Інноваційний потенціал лежить в основі потенціалу інноваційного розвитку, який розуміємо як здатність підприємства до формування техніко-технологічних, виробничих, фінансових та інтелектуальних можливостей з метою забезпечення безперервності та ефективності інноваційної діяльності підприємства.

Ероботі [14] розглядають поняття потенціалу інноваційного розвитку як взаємопов'язаний комплекс ринкового, виробничо-збутового та інноваційного потенціалів підприємства. На нашу думку, це досить слушний підхід, оскільки розвиток кожної із підсистем (ринкової, виробничо-збутової та інноваційної) забезпечить можливість отримання ефекту синергії від їхнього поєднання та формування потужного потенціалу інноваційного розвитку (рис. 1). При цьому інноваційний потенціал розглядається як підсистема потенціалу інноваційного розвитку.

Тільки підприємство, яке організує свою роботу так, щоб постійно накопичувати та реалізовувати інноваційний потенціал згідно зі стратегією інноваційного розвитку, буде стабільно конкурентоспроможним на сучасному ринку та зможе відповідати технологічній траєкторії розвитку промисловості в умовах становлення економіки знань [15, с. 239].

Висновки. Отже, інноваційний потенціал входить до складу та впливає на кожен із елементів потенціалу підприємства, та водночас існує опосередковано в структурі потенціалу. Найбільш доцільно розглядати це поняття з позиції інтегрального підходу, що враховує ресурси, можливості (здатність) та результативність. Інноваційний потенціал лежить в основі потенціалу інноваційного розвитку, прямо впливаючи на його рівень, та входить до його складу як підсистема поряд із виробничо-збутовим та ринковим потенціалами. Подальших досліджень потребують шляхи забезпечення можливості створення умов формування інноваційного потенціалу в контексті потенціалу інноваційного розвитку.

Список використаних джерел:

1. Глушенкова А.А. Структура інноваційного потенціалу підприємств сфери телекомунікацій та інформатизації. *Економіка. Менеджмент. Бізнес*. 2016. № 4 (18). С. 100–106.
2. Захарченко В.І., Корсікова Н.М., Меркулов М.М. Інноваційний менеджмент: теорія і практика в умовах трансформації економіки: навч. посіб. Київ: Центр учбової літератури, 2012. 448 с.
3. Джаман М.О. Сучасний стан інноваційного потенціалу України. *Економічний форум*. 2016. № 3. С. 27–36.

4. Гаєвська Л.М. Інноваційний потенціал підприємства та його оцінка. *Миколаївський національний університет імені В.О. Сухомлинського*. 2017. № 15. С. 192–196.
5. Фарат О.В., Русин-Гриник Р.Р. Формування структури інноваційного потенціалу підприємства та особливості управління його розвитком. *Львівський національний політехнічний університет*. 2010. URL: <http://ena.lp.edu.ua:8080/bitstream/ntb/18782/1/57-273-278.pdf> (дата звернення 13.11.2019).
6. Пашкевич М. Ефективне управління інвестиційним потенціалом підприємств України. *Соціально-економічні проблеми і держава*. Вип. 1 (4). 2011. URL: <http://sepd.tntu.edu.ua/images/stories/pdf/2011/11pmsppu.pdf> (дата звернення: 15.11.2019).
7. Маслак О.І., Квятковська Л.А. Система показників оцінки інноваційного потенціалу промислових підприємств. *Ефективна економіка*. 2010. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=298> (дата звернення 11.11.2019).
8. Марченко В.М., Цвіркун А.С. Система управління інноваційним потенціалом на промислових підприємствах. *Економічний вісник НТУУ «КПІ»*. 2017. С. 411–417. URL: http://ela.kpi.ua/bitstream/123456789/22386/1/EV2017_411-417.pdf (дата звернення 14.11.2019).
9. Пипенко І.С. Процес формування потенціалу розвитку підприємства. *Економіка транспортного комплексу*. 2014. № 24. С. 65–77.
10. Підкамінний І.М., Ціпуринда В.С. Системні фактори впливу на інноваційний розвиток підприємства. *Ефективна економіка*. 2011. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=480> (дата звернення 16.11.2019).
11. Кровіцький С.С., Мельник Л.М. Фактори впливу на інноваційний розвиток виробничого підприємства. *Актуальні задачі сучасних технологій: матеріали V Міжнародної науково-технічної конференції молодих учених та студентів (Тернопіль 17-18 листопада 2016)*. Тернопіль, 2016. URL: http://elartu.tntu.edu.ua/bitstream/123456789/20205/2/ConfATMT_2016vII_Krovitskyi_S_S-Factors_affecting_the_336.pdf (дата звернення 15.11.2019).
12. Яненко І.Г., Бабкова-Пилипенко. Інноваційний потенціал підприємства: складові та фактори впливу. *Науковий погляд*. 2015. URL: <https://naukajournal.org/index.php/naukajournal/article/view/465/643> (дата звернення 11.11.2019).
13. Гурочкіна В.В. Інноваційний потенціал підприємства: сутність та система захисту. *Економіка: реалії часу*. 2015. № 5 (21). С. 51–57. URL: <http://economics.opu.ua/files/archive/2015/No5/51.pdf> (дата звернення 14.11.2019).
14. Інноваційний потенціал підприємства. URL: http://km.fem.sumdu.edu.ua/images/stories/doc/innovat_potenc.pdf (дата звернення 16.11.2019).
15. Черкасова І.В. Аудит потенціалу інноваційного розвитку промислового підприємства. *Економічні інновації*. 2011. № 45. С. 237–242.

References:

1. Hlushenkova A.A. (2016) Struktura innovatsiinoho potentsialu pidpriemstv sfery telekomunikatsii ta informatyzatsii [Structure of innovation potential of telecommunication and informatics enterprises]. *Economy. Management. Business*, no. 4 (18), pp. 100–106.
2. Zakharchenko V.I., Korsikova N.M., Merkulov M.M. (2012) *Innovatsiinyi menedzhment: teoriia i praktyka v umovakh transformatsii ekonomiky: navch. posib.* [Innovation management: theory and practice in the conditions of economic transformation: tutorial tool]. Kyiv: Center for educational literature. (in Ukrainian)
3. Dzhaman M.O. (2016) Suchasnyi stan innovatsiinoho potentsialu Ukrainy [The current state of innovation potential of Ukraine]. *Economic Forum*, no. 3, pp. 27–36.
4. Haievska L.M. (2017) Innovatsiinyi potentsial pidpriemstva ta yoho otsinka [Innovative potential of the enterprise and its evaluation]. *Nikolaev National University of V. A. Sukhomlinsky*, no. 15, pp. 192–196.
5. Farat O.V., Rusyn-Hrynyk R.R. (2010) Formuvannia struktury innovatsiinoho potentsialu pidpriemstva ta osoblyvosti upravlinnia yoho rozvytkom [Formation of innovative potential structure of enterprise and features of management of its development]. *Lvivskyi natsionalnyi politekhnichnyi universytet* [Lviv National Polytechnic University] (electronic journal). Available at: <http://ena.lp.edu.ua:8080/bitstream/ntb/18782/1/57-273-278.pdf> (accessed 13 November 2019).
6. Pashkevych M. (2011) Efektyvne upravlinnia investytsiynym potentsialom pidpriemstv Ukrainy [Effective management of the investment potential of Ukrainian enterprises]. *Sotsialno-ekonomichni problemy i derzhava* [Socio-economic problems and the state] (electronic journal), vol. 1 (4). Available at: <http://sepd.tntu.edu.ua/images/stories/pdf/2011/11pmsppu.pdf> (accessed 15 November 2019).
7. Maslak O.I., Kviatkovska L.A. (2010) Systema pokaznykiv otsinky innovatsiinoho potentsialu promyslovykh pidpriemstv [The system of evaluation indicators of industrial enterprises inno-

- vative potential]. *Efektivna ekonomika* [Effective Economics] (electronic journal). Available at: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=298> (accessed 11 November 2019).
8. Marchenko V.M., Tsvirkun A.S. (2017) Systema upravlinnia innovatsiinym potentsialom na promyslovykh pidpriemstvakh [Innovative potential management system at industrial enterprises]. *Ekonomichnyi visnyk NTUU «KPI»* [Economic Bulletin of NTUU «KPI»] (electronic journal), pp. 411-417. Available at: http://ela.kpi.ua/bitstream/123456789/22386/1/EV2017_411-417.pdf (accessed 14 November 2019).
 9. Pypenko I.S. (2014) Protses formuvannia potentsialu rozvytku pidpriemstva [The process of formation of enterprise development potential]. *Economy of the transport complex*, no. 24, pp. 65–77.
 10. Pidkaminnyi I.M., Tsipurynda V.S. (2011) Systemni faktory vplyvu na innovatsiinyi rozvytok pidpriemstva [Systemic factors of influence on innovative development of the enterprise]. *Efektivna ekonomika* [Effective Economics] (electronic journal). Available at: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=480> (accessed 16 November 2019).
 11. Krovitskyi S.S., Melnyk L.M. (2016) Faktory vplyvu na innovatsiinyi rozvytok vyrobnychoho pidpriemstva [Factors of influence on innovative development of production enterprise]. Proceedings of the *Aktualni zadachi suchasnykh tekhnolohii: materialy V Mizhnarodnoi naukovy-tekhnichnoi konferentsii molodykh uchenykh ta studentiv* (Ukraine, Ternopil, November 17–18, 2016), Ternopil: Aktualni zadachi suchasnykh tekhnolohii. Available at: http://elartu.tntu.edu.ua/bitstream/123456789/20205/2/ConfATMT_2016vII_Krovitskyi_S_S-Factors_affecting_the_336.pdf (accessed 15 November 2019).
 12. Yanenkova I. H., Babkova-Pylypenko. (2015) Innovatsiinyi potentsial pidpriemstva: skladovi ta faktory vplyvu [Enterprise innovative potential: components and factors of influence]. *Naukovyi pohliad* [Scientific view] (electronic journal). Available at: <https://naukajournal.org/index.php/naukajournal/article/view/465/643> (accessed 11 November 2019).
 13. Hurochkina V.V. (2015) Innovatsiinyi potentsial pidpriemstva: sutnist ta systema zakhystu [Enterprise innovation potential: essence and system of protection]. *Ekonomika: realii chasu* [Economy: the realities of time] (electronic journal), no. 5 (21), pp. 51–57. Available at: <http://economics.opu.ua/files/archive/2015/No5/51.pdf> (accessed 14 November 2019).
 14. Інноваційний потенціал підприємства [Innovative potential of the enterprise]. Available at: http://km.fem.sumdu.edu.ua/images/stories/doc/innovat_potenc.pdf (accessed 16 November 2019).
 15. Cherkasova I.V. (2011) Audyt potentsialu innovatsiinoho rozvytku promyslovoho pidpriemstva [Audit of innovative development potential of the industrial enterprise]. *Economic innovation*, no. 45, pp. 237–242.